2026 #2

J magazine

Tijdschrift voor de jeugdzorg

DE JEUGDZORG VAN MORGEN

Dennis de Vries, voorzitter van de VNG-commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs en wethouder in Utrecht: ‘Niet het kind fixen, maar de wereld eromheen’

Jeugdzorg Nederland

[advertentie]

Medilex
onafhankelijke nascholing
voor zorgprofessionals

Actuele nascholing voor kind en jeugd

Samen voor betere zorg

Kinderen en jongeren ontwikkelen zich voortdurend – en de vragen waarmee je als professional te maken krijgt veranderen mee. Ontdek ons nascholingsaanbod over onder andere slaap, emotieregulatie, trauma, autisme, verlies en gewichtsproblematiek.

Emotieregulatie bij kinderen en jongeren
Van inzicht naar praktische handvatten
2-daagse cursus - start 11 mei

Slaapproblemen en stoornissen bij jongeren
Herkennen, begrijpen en behandelen
1-daagse cursus - verwacht in 2027

Eetbuien en gewichtproblematiek
Signaleren en begeleiden
Symposium - 3 december

Autisme bij mensen met een LVB
Herkennen, begrijpen en passend handelen
2-daagse cursus - start 4 december

Relationeel trauma
De impact begrijpen en werken aan herstel
2-daagse cursus - start 9 maart

Lichaamsgericht werken
Van hoofd naar lijf in de praktijk
2-daagse cursus - start 18 maart

Excessief huilen bij baby's
Inzicht, gerusttelling en effectieve aanpak
1-daagse cursus - 21 april

Levend verlies
Ondersteunen bij blijvende verandering
Symposium - 22 april

Obesitas bij kinderen en jongeren
Multidisciplinair kijken en handelen
Symposium - 27 mei

Bekijk alle nascholingen

Geaccrediteerd bij relevante registers

Praktijkgericht en actueel

Diverse leervormen en locaties

Kennis vandaag.
Betere zorg morgen.

medilex.nl

De jeugdzorg van morgen begint vandaag

Er is een Afrikaans gezegde dat mij dierbaar is: It takes a village to raise a child. Een kind groeit niet alleen op in een gezin, maar ook op school, bij familie en in de buurt.
Als die village er niet vanzelfsprekend meer is, moeten we haar opnieuw opbouwen. Dat is voor mij de kern van de jeugdzorg van morgen.

Te veel kinderen en gezinnen komen nu in aanraking met jeugdzorg. 4 in elke schoolklas. De kosten voor jeugdzorg zijn gestegen naar meer dan 8 miljard. Tegelijkertijd wachten juist de jongeren met ernstige en complexe problemen te lang op passende hulp of die is überhaupt niet beschikbaar.
Daarom moeten we fundamenteel durven kijken naar wat we doen en wat we kunnen laten. Soms ligt het antwoord bij een leraar, een coach, een tante, een opa of een betrokken buur. We moeten die mensen niet ontmoedigen, maar ondersteunen om van betekenis te zijn.

Dat is ook de gedachte achter onze visie Versterk en Beperk. We versterken gezinnen, gemeenschappen, scholen en lokale teams. Tegelijkertijd beperken we wat we onder jeugdzorg verstaan.

Alleen zo kunnen we mensen en middelen inzetten voor de specialistische hulp voor kinderen die deze het hardst nodig hebben.

Die fundamentele verandering vraagt om eerlijkheid en zelfreflectie. We moeten luisteren naar jongeren, ouders en ervaringsdeskundigen, juist wanneer hun boodschap pijnlijk is. We moeten beter onderzoeken wat werkt en open zijn over wat beter moet. En we moeten aanvaarden dat niet ieder risico kan worden uitgesloten.

Geen enkele gemeente, jeugdzorgorganisatie of professional kan deze beweging alleen realiseren.
Daarom organiseren Jeugdzorg Nederland en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) op 25 november het congres ‘De jeugdzorg van morgen: samen sturen op verandering’. Dit magazine nodigt uit om vooruit te kijken. Naar scherpe keuzes, inspirerende voorbeelden en nieuwe samenwerking. Want de jeugdzorg van morgen begint vandaag. Bij de keuzes die wij samen durven te maken.

Ahmed Aboutaleb
Voorzitter Jeugdzorg Nederland

[advertentie]

Diagnostiek door het gezin zelf

Gezinstherapeut Damiët Truijens ontwikkelde een vernieuwende vorm van zelfdiagnostiek en gezinsbehandeling, waarin het gezin zelf leert begrijpen wat er speelt en wat zij kunnen doen voor herstel.

BOAM-zelfdiagnostiek standaardiseert een gestructureerde gezinsbehandeling voor kinderen en jongeren met psychische problemen.

De therapeutenhandleiding biedt een praktisch behandelprotocol voor diagnostiek en herstel. Zo ontstaat een helder, ontschuldigend opvoedverhaal: als tegenwicht aan het stoornisverhaal en als basis voor een opvoedkundige aanpak van de problemen.

Kijk op boom.nl of scan de QR-code

‘Zelden zie ik iemand vanuit kritiek op het stoornisdenken een werkbare methode maken. Truijens doet dat.’
— Prof. dr. Jim van Os

Boom

Ontdek meer boeken over kinder- en jeugd-ggz

SvZp School voor Zorgprofessionals

Praktijkgerichte scholing voor zorgprofessionals

Direct toepasbaar. Actueel. SKJ geaccrediteerd.

Zorgprofessionals staan dagelijks voor complexe pedagogische en juridische vraagstukken. Hoe ga je om met vrijheidsbeperking, agressief gedrag of klachten van jeugdigen en ouders? Omdat iedere organisatie anders is, denken wij graag mee over een scholingsaanbod dat aansluit bij jullie praktijk en leerbehoeften. Plan een vrijblijvend oriënterend gesprek en ontdek de mogelijkheden van een InCompany-traject op maat.

Twee uitgelichte trainingen

Vrijheidsbeperkingen in de open jeugdhulp

Geef medewerkers de zekerheid om verantwoord te handelen in complexe situaties. Deelnemers leren vrijheidsbeperking herkennen, risico's voorkomen en passende pedagogische alternatieven inzetten.

☑ SKJ: 9 punten
☑ RP: 5,5 punten

Stevig staan bij (tucht)klachten

Voorkom dat onvrede uitgroeit tot formele klachten. Deelnemers leren signalen eerder herkennen, gesprekken effectief voeren en werken aan herstel van vertrouwen en betere zorg.

☑ SKJ: 9 punten

“De training was erg goed opgebouwd en overtrof mijn verwachtingen. Het hielp dat deze zeer interactief was.”

Deelnemer over training

Scan de QR-code en plan een vrijblijvend oriëntatiegesprek in!

Of neem contact op met Joliska:

06-25644915

info@schoolvoorzorg.nl

www.schoolvoorzorg.nl

Colofon

J Magazine

Jaargang 5, nummer 2
J Magazine is een uitgave van Jeugdzorg Nederland.

Jeugdzorg Nederland is de brancheverenigingvoor organisaties die jeugdhulp, jeugdbescherming en/of jeugdreclassering bieden.

Contact
Jeugdzorg Nederland
info@jeugdzorgnederland.nl

Postadres
Jeugdzorg Nederland
Postbus 85011
3508 AA Utrecht

Bezoekadres
Jeugdzorg Nederland
Churchilllaan 11 - 6e etage
3527 GV Utrecht

Coördinatie en redactie
Vrhl Content en Creatie www.vrhl.nl (in opdracht van Elma Media B.V.), in samenwerking met Jeugdzorg Nederland.
Florian Bootsman, Wouter van der Galiën, Nina Immink, Mirjam Kapelle, José Snoek-Charmant.

Fotografie
De Beeldredacteur en Jan Verheul.

Aan dit nummer werkten mee
Nicolien van den Berg | Sarath Hamstra | Renate Richters | Ahmed Aboutaleb | Nicoline den Ouden | Arno Lelieveld | Lisa Philips | Daniëlle de Bruin | Elise van den Brink | Hedy Jak | Mirjam Streefkerk | Arno Lelieveld | Jan de Gier | Marco Beentjes | Dennis de Vries | Marloes Daamen | Esther Daniëls | Selma van Zeeland | Thomas Verhiel | Lian Smits | Sara de Waal | Nasia Danielsen

Druk/Sales/Verspreiding
Art Direction/ Grafische vormgeving
Elma Media B.V.
www.elma.nl

Oplage
1.300 exemplaren

Verschijning
November 2026

Copyright ©2026
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, overgenomen of openbaar gemaakt, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.
De uitgever is niet aansprakelijk voor enig handelen op grond van de in dit blad gegeven adviezen en/of gedane mededelingen.n

In gesprek

Sarath Hamstra en Nicolien van den Berg over hun betrokkenheid met en de toegevoegde waarde van pleegzorg. 10

Blik van buiten

Geldzorgen raken ook kinderen. Vanuit de schuldhulpverlening ziet Renate Richters kansen om samen te werken. 15

Achtergrond

Nicoline den Ouden over strijdt met de Landelijke Aanpak 16-27 voor 18-plussers. 24

Bijgebleven

Elise van den Brink weet hoe het is om op te groeien als kind van ouders met psychische problemen en een verslaving. 32

Wat nog meer...

03 Voorwoord

06 Thema
Dennis de Vries van de VNG-commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs over de toekomst van jeugdzorg.

14 Nieuws
Vanuit de vereniging.

18 Column
Arno Lelieveld ziet het belang van ‘vertragen en verdragen’.

19 Werkgevers
De Werkgelukformule pleit voor samenhang.

22 Sterk geluid
Bestuurder Lian Smits neemt afscheid van Sterk Huis en Veilig Thuis Midden-Brabant.

27 Vooruit
Buurtgezinnen is een organisatie die gezinnen die overbelast zijn koppelt aan stabiele gezinnen in de buurt.

30 ICT/IV
Manager Nasia Danielsen wil de schat aan kennis en expertise binnen de jeugdzorg aan elkaar knopen.

Dennis de Vries

Dennis de Vries

‘Niet het kind fixen, maar de wereld eromheen’

De jeugdzorg van morgen moet veel dichter bij de wereld staan waarin kinderen opgroeien, vindt Dennis de Vries, voorzitter van de VNG-commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs en wethouder in Utrecht. Op school, in de wijk en thuis moet eerder en beter worden georganiseerd wat kinderen en gezinnen nodig hebben. "Jeugdzorg is nu verworden tot een soort afvoerputje waarin alle maatschappelijke problemen samenkomen."

Vanuit zijn werkkamer op de twintigste verdieping van het stadskantoor kijkt Dennis de Vries uit over Utrecht. Beneden liggen de wijken en wonen de gezinnen waarover de wethouder praat en waar hij zich voor inzet. Het is de wereld waarin zijn visie over wat goed is voor jeugd en jeugdzorg is ontstaan. Want lang voordat hij wethouder werd, stond De Vries voor de klas in de kwetsbare Utrechtse wijk Overvecht. Later, zo rond de decentralisatie, werd hij schoolleider op diezelfde basisschool.

Toen Utrecht in 2015 begon met lokale teams, merkte hij hoe groot de afstand tot gezinnen aanvankelijk was. Ouders kenden het team niet of vertrouwden het niet. Sommigen waren bang dat hulp vragen uiteindelijk zou betekenen dat hun kinderen werden weggehaald. "Dus toen dacht ik: ik maak een ruimte vrij op mijn school en dan kan dat buurtteam daar een dag per week zitten. Zodat dat vertrouwen richting dat team kon groeien."

Het werkte. Ouders ontmoetten hulpverleners op een plek die ze al kenden, en school en buurtteam vonden elkaar makkelijker. Wat De Vries daar initieerde illustreert hoe hij nog steeds naar opvoeden en opgroeien kijkt. "Voor ons zijn er harde grenzen tussen de taken en plichten van verschillende soorten organisaties, maar kinderen zien al die schotten helemaal niet. Die leven in hun wereld, soms is dat op school, soms thuis en soms bij de sportvereniging. Daarom is het mijn overtuiging dat we mensen en partijen rondom kinderen zo goed mogelijk bij elkaar moeten brengen."

Fix mijn kind

In al die jaren dat De Vries met en voor jeugd werkt, ziet hij dat de samenleving individualistischer is geworden en dat ouders zich soms als consument opstellen. "Op school zag ik al dat ouders het liefst een havo/vwo-advies willen voor hun kind en dat ze soms vonden dat wij daarvoor moesten zorgen." In de jeugdzorg ziet hij die houding vanuit ouders soms ook. "Ik chargeer natuurlijk een beetje, maar de vraag is vaak: fix mijn kind."

Tegelijkertijd zag en ziet De Vries dat problemen bij een kind vaak te herleiden zijn naar iets wat buiten het kind ligt. "Jeugdzorg is nu verworden tot een soort afvoerputje

waarin alle maatschappelijke problemen samenkomen. Een kind dat vastloopt op school krijgt een label en daarna een zorgtraject. Bij een vechtscheiding krijgt het kind hulp, terwijl het probleem misschien wel bij de ouders ligt. En in Overvecht zag ik gezinnen die aan het overleven waren. Kinderen kwamen zonder ontbijt op school. Dan kun je die kinderen jeugdzorg geven, maar ze hebben gewoon een boterham nodig. En hun ouders hebben perspectief nodig."

Business case

Die gedachte vertalen naar de Haagse werkelijkheid gaat moeizaam, zegt De Vries. "Als we minder kinderen in de jeugdzorg willen is dat iets waar ook onderwijs, huisvesting, bestaanszekerheid en financiën over mee moeten denken. Mirjam Sterk zou al die ministers en staatssecretarissen eens mee moeten nemen naar die overleggen; er zou een kabinetsbrede aanpak moeten komen." Waarom die er nog niet is? "Dat is een vraag waar ik me al mijn hele werkende leven mee bezighoud. Op individueel niveau willen alle ouders het beste voor hun kind, maar in de bestuurlijke wereld is alles tot een business case verworden. Bij het bouwen van woningen

> **‘Het mag niet zo zijn dat de hulp die je krijgt, afhangt van de gemeente waar je woont’**

is die er heel duidelijk, maar het resultaat van investeren in kinderen zie je pas over twintig of misschien dertig jaar. Er is geld uit heel veel potjes voor nodig en het is dan onduidelijk waar de opbrengst terechtkomt."

Mindblowing

Vanuit de VNG-commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs zit hij regelmatig aan de Haagse overlegtafels. Dat zijn geen gemakkelijke gesprekken. Gemeenten moeten jeugdhulp leveren aan elk kind dat daarom vraagt, maar dat sluit op geen enkele manier aan bij het geld dat het Rijk hiervoor over heeft. "We zijn van 1 op de 27 naar 1 op de 7 kinderen in de jeugdzorg gegaan. Dat is mindblowing. Gemeenten lopen daar financieel op leeg, want we krijgen maar beperkte middelen van het Rijk. Je kunt ons niet iets opleggen en er dan niet voor betalen."
Toch ziet hij het Rijk niet als tegenstander. "We hebben vooral een gezamenlijk vraagstuk. In Den Haag, maar ook in de rest van het land moeten we het erover hebben wat voor wereld we eigenlijk voor onze kinderen willen.
En hoe verhoudt zich dat tot onze uitdagingen in de jeugdzorg?"
Ook de VNG en haar leden hebben daar niet direct een antwoord op. "We zijn een belangenvereniging, maar we moeten ook kritisch durven zijn naar elkaar. Doen we wel de goede dingen? Tussen gemeenten zitten grote verschillen, bijvoorbeeld in het aantal jongeren dat in de gesloten jeugdzorg belandt. Het mag niet zo zijn dat de hulp die je krijgt, afhangt van de gemeente waar je woont. Daar probeer ik het gesprek wel over te voeren."

Lokale teams

Het congres dat VNG en Jeugdzorg Nederland in november samen organiseren is daarvoor wat hem betreft ook een goede plek. De titel is: De jeugdzorg van morgen, samen sturen op verandering. "Dat spreekt mij zeker aan, want we moeten dit echt samen doen. We moeten samen het scherpe gesprek voeren, want we mogen niet accepteren dat een op de zeven kinderen jeugdhulp krijgt. Het Rijk, de aanbieders en wij als gemeenten hebben allemaal iets te doen." Tijdens het congres verwacht hij veel gesprekken over de inrichting van lokale teams, waar veel gemeenten mee worstelen. En over de alternatieven voor gesloten jeugdzorg: wie moet die organiseren, en gaan aanbieders met hun expertise de wijk in? "Het is terecht dat de gesloten jeugdzorg wordt afgebouwd, maar er is nog geen goed alternatief. Dus ontstaan er één-op-éénplaatsingen, plaatsingen in het buitenland en schimmige constructies met zzp’ers en gehuurde panden. Dat is niet de wereld die we willen voor onze kinderen." Het congres is voor hem geslaagd als hij met iets moois naar buiten loopt. "Dat ik denk: ik heb iemand gevonden, en hiermee ga ik morgen aan de slag. Hiermee maak ik de stad weer een beetje mooier."

Sterk jongerenwerk

Terug naar de werkelijkheid waar hij als wethouder in Utrecht dagelijks mee te maken heeft. Want daar gebeuren best wat goede dingen. De stad heeft ongeveer de helft minder uithuisplaatsingen dan het landelijk gemiddelde, en de helft minder zware specialistische jeugdhulp. De Vries formuleert voorzichtig. "Het gaat

inderdaad beter dan in sommige andere gemeenten." Dat komt volgens hem door keuzes die Utrecht al vroeg maakte: stevige lokale teams, sterk jongerenwerk en vaste aanbieders van ambulante hulp in de wijken. "Dat is te danken aan mijn voorgangers, maar het past helemaal bij wat ik belangrijk vind: die plekken versterken waar kinderen al komen."

Dat gebeurt in Utrecht op verschillende plaatsen. Zo zijn er scholen voor speciaal onderwijs waar voor de kinderen uit verschillende gemeenten allemaal op een andere manier jeugdhulp geregeld was. "Het buurtteam rondom dat kind zorgde voor de toeleiding naar een aanbieder en al die aanbieders hadden dan ook weer contact met school, wat veel tijd en energie kostte. Nu werken een paar van die scholen - als pilot - met nog maar één aanbieder en dat zorgt voor rust. Het was niet makkelijk om dit voor elkaar te krijgen omdat de gemeenten waarin deze kinderen wonen ook weer dingen op hun eigen manier organiseren, maar het werkt wel. Aanbieders kunnen sneller opschalen en afschalen als dat nodig is. Uit onderzoek blijkt nu dat de zorg beter is, dat het schoolteam wordt ontlast en dat het goedkoper is."
En zo zijn er meer voorbeelden. Op een aantal basisscholen loopt het jongerenwerk mee in groep 7 en 8. En in zogenoemde BOOST-groepen werken jongerenwerkers en hulpverleners samen met een groep jongeren die worstelt met mentale klachten. De Vries: "Op school leer je in groepen én van elkaar. Waarom doen we het in de jeugdhulp dan vooral individueel?"

Betekenis

Is hij eigenlijk optimistisch over de toekomst van de jeugdzorg? "Ik ben van mezelf een optimistisch mens", zegt hij. "Ik kan niet zonder perspectief. En als ik dat niet zie, ga ik het zoeken." Hij noemt Ouders van Betekenis, een Utrechts netwerk van ouders dat elkaar opzoekt rond gedeelde vragen. De gemeente speelt daarin nauwelijks een rol. Het is de beweging die De Vries op elk niveau zoekt: in Den Haag, bij gemeenten en lokale aanbieders, maar ook in de opvoeding. Hij refereert naar dezelfde uitdrukking als Aboutaleb doet in het voorwoord van dit magazine: “It takes a village to raise a child. We moeten het samen doen en daarvoor moeten we ook kwetsbaar durven zijn."

‘We zijn naar 1 op de 7 kinderen in de jeugdzorg gegaan. Dat is mindblowing’

Dennis de Vries (1984) is sinds 2022 wethouder in Utrecht met onder meer Onderwijs en Mbo, Jeugd, Buurt- en Wijkgericht werken en Vastgoed in zijn portefeuille. Voor zijn politieke loopbaan werkte hij als leerkracht en later als schoolleider op een basisschool in de Utrechtse wijk Overvecht. Van 2019 tot 2022 was hij directeur-bestuurder van Stichting Vreedzaam. De Vries was tot september 2026 waarnemend lid van de VNG-commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs en is sindsdien voorzitter.

Zo thuis mogelijk opgroeien

Sarath Hamstra en Nicolien van den Berg zijn professioneel én persoonlijk betrokken bij pleegzorg

Op een zonovergoten herfstochtend treffen Nicolien van den Berg en Sarath Hamstra elkaar voor een gesprek over de pleegzorg. Het is een onderwerp dat hun na aan het hart ligt, zowel professioneel als persoonlijk. Van den Berg is bestuurder bij De Rading en bestuurslid van Jeugdzorg Nederland. Hamstra zit in de Tweede Kamer namens het CDA. Samen praten zij over hun betrokkenheid bij de pleegzorg en over de toegevoegde waarde die deze bijzondere vorm van jeugdzorg heeft. Het moment is er ook naar. Van 28 oktober tot 4 november was het de Week van de Pleegzorg, en dit openhartige gesprek schetst hoe belangrijk het is dat pleegouders zich goed ondersteund voelen.

Hoewel Hamstra en Van den Berg al jarenlang in hetzelfde domein actief zijn, ontmoeten zij elkaar vandaag voor het eerst. Toch ontvouwt het gesprek zich heel gemakkelijk. Niet zo gek, vindt Hamstra: “Vanuit verschillende rollen zijn we met hetzelfde thema bezig. Dat is wat ons bindt. Ik vind het heel belangrijk dat kinderen kansrijk kunnen opgroeien. Dat heb ik al van jongs af aan, ook omdat ik zelf geadopteerd ben. Ik weet uit ervaring hoe belangrijk het is dat er goed voor je gezorgd wordt, juist wanneer je eigen ouders dat om welke reden dan ook niet kunnen. Mijn vrouw denkt daar precies hetzelfde over, en daarom hebben we ons nu aangemeld als steungezin. Er is een gezin in de buurt waar het even niet zo lekker loopt, en ik vind het heel dapper dat ouders over de drempel heen stappen om hulp te vragen. Ik hoop dat wij ze kunnen ontlasten door hun kind wekelijks een dagdeel op te vangen. Toevallig gaan we hen morgen voor het eerst ontmoeten, daar kijken we echt naar uit. Op termijn willen we ook pleegouders worden, maar daar biedt ons leven nu nog niet genoeg tijd en ruimte voor.”

‘Op het moment dat die nabijheid niet kan, is het verdriet ontzettend groot’

Nicolien van den Berg

Een goed huis bieden

“Wat goed dat jullie dat doen”, reageert Van den Berg. “Zulke vormen van informele pleegzorg zijn ontzettend belangrijk. Het gaat dan meestal om een tijdelijke, lichtere hulpvraag, waarvoor de ondersteuning korter en minder ingeregeld is. Mijn man en ik vormen met de kinderen een voltijds pleeggezin. Dat is een formele, georganiseerde vorm van pleegzorg. We doen dat nu veertien jaar, en dit is de tweede keer dat er twee pleegkinderen bij ons wonen. Een derde kind komt iedere maand een weekend bij ons logeren. Ik herken veel in wat jij zojuist vertelde, Sarath. Vroeger dacht ik al, voor elk kind dat ik zelf krijg, ga ik er ook een adopteren. Zo ver is het niet gekomen, want we hebben zelf geen kinderen gekregen. Hoewel dat een grote teleurstelling voor mij was, was het ook vanzelfsprekend dat we dan een goed huis wilden bieden aan kinderen van anderen.”

‘We zijn afgedreven van de bedoeling’

Sarath Hamstra

Beleidstaal versus praktijk

Parallel aan haar privéleven, bouwde Van den Berg aan haar loopbaan als bestuurder in de jeugdzorg. Het leverde haar een genuanceerd beeld op van de dilemma’s die er spelen: “Wat mij veel bezighoudt, is hoe de praktijk van alledag zich verhoudt tot het ideale beeld van pleegzorg dat wij hebben. Ja, het is een mooie vorm van zorg, midden in de samenleving en in lijn met de visie van Jeugdzorg Nederland: Versterk en Beperk. We proberen kinderen zoveel mogelijk thuis op te vangen, in de eigen gezinssituatie en als het even kan in hun eigen buurt, zodat zij bijvoorbeeld gewoon naar hun eigen school kunnen gaan. Die visie draag ik heel erg, maar in de praktijk blijkt het best lastig om dit zo te organiseren en vorm te geven. Dat raakt me, want kinderen zijn zó verbonden met hun ouders en ouders met hun kinderen. Op het moment dat die nabijheid niet kan, is het verdriet ontzettend groot, en dat kan zich soms uiten in boosheid, onmacht of frustratie. Dat kun je nooit wegzetten in beleidstaal, dus daar moeten we oog voor blijven houden.”

We hebben elkaar nodig

Hamstra knikt: “Zo thuis mogelijk opgroeien, daar sluit ik me helemaal bij aan. En wanneer dat even niet kan, een zo thuis mogelijke situatie. Dat is zowel voor het kind als voor de samenleving het beste, en daarin kan pleegzorg een belangrijke rol spelen. Als bestuurder en politicus voel ik me thuis bij het CDA, omdat we binnen onze partij politiek bedrijven vanuit een relationeel mensbeeld. Ik geloof dat een mens pas volledig tot zijn recht komt in relatie tot de ander. Dat is ook de lens waardoor ik naar jeugdzorg kijk. We hebben elkaar nodig en daarin is iedereen gelijkwaardig aan elkaar. In beleidstermen wordt veel over ‘vragers en dragers’ gesproken, maar we zijn allemaal vrager én drager op een bepaald vlak. Die gelijkwaardigheid vind ik terug in pleegzorg. Tegelijkertijd denk ik ook dat we de jeugdzorg in Nederland complex georganiseerd hebben, en dat we daardoor zijn afgedreven van de bedoeling. Die beweging valt deels terug te voeren op de individualisering van de samenleving. Voor problemen die vroeger binnen de gemeenschap

‘De politiek moet duidelijke keuzes voor de jeugdzorg durven maken’

Sarath Hamstra

werden opgelost, kijken we tegenwoordig naar de overheid. Dat zie je ook terug in de jeugdzorg, want bij veel vragen kun je je afvragen: is dat wel een probleem? De norm van wat we normaal vinden, hebben we tegenwoordig veel te smal gedefinieerd. Ik denk dat we weer meer kunnen oplossen in het collectief, gewoon met en voor elkaar, en steun- en buurtgezinnen zijn daar een mooi voorbeeld van.”

Netwerk en gemeenschap

Van den Berg: “Ook in de formele pleegzorg proberen we dat soort netwerken en gemeenschappen rondom pleeggezinnen te organiseren. Denk maar aan initiatieven als Mockingbird of de Gezinsparaplu. Daarmee worden pleeggezinnen op een goede manier met elkaar in verbinding gebracht. Ze gaan samen iets ondernemen, wisselen ervaringen en adviezen uit, of vangen elkaars kinderen soms even op voor een time-out. In de toekomst willen we dit soort netwerken verder uitbreiden, en in onze multiculturele samenleving betekent dat ook dat de jeugdzorg inclusiever moet worden. Hoe zorgen gezinnen uit andere culturen voor elkaar, en wat kunnen we daarvan leren? Ik wil wel benadrukken dat we ook in zulke zelfverzorgende netwerken professioneel dichtbij moeten zijn. Het is en blijft ontzettend belangrijk dat er goede ondersteuning en begeleiding is.”

Pleegouders beter toerusten

Zowel Van den Berg als Hamstra zien pleegzorg als een essentieel onderdeel van de jeugdzorg en maken zich daar beiden op hun eigen manier hard voor. Maar, zo merkt Hamstra op, de continuïteit staat onder druk: “Er staan nu 800 kinderen op de wachtlijst voor pleegzorg, en er stromen meer pleegouders uit dan erbij komen. We moeten pleegouders dus beter toerusten, ook financieel, want anders laten we hen gewoon in de kou staan. Daarom pleit ik ervoor om de vergoeding voor de kinderopvangkosten nu eindelijk eens goed te organi-

seren, en om slimmer om te gaan met tarifering en beschikkingen. De politiek moet duidelijke keuzes durven maken. Maak de jeugdzorg vooral toegankelijk voor de meest kwetsbaren en blijf tegelijkertijd investeren in een versterking van de sociale basis. In die discussie helpt het trouwens niet dat de Tweede Kamer het alleen maar over pleegzorg heeft als er incidenten zijn. Het lastige is dat je dan de neiging krijgt tot overcompenseren, dat je de pleegzorg alleen nog maar positief bejegent, maar die eenzijdige blik verhindert het goede gesprek dat we met elkaar moeten voeren over de toekomst."

Iets teruggeven

Van den Berg is het met hem eens: "We moeten zeker geen ideaalbeeld schetsen, maar eerlijke, reële verwachtingen. Denk bijvoorbeeld aan de samenwerking met de ouders van de kinderen. Ik onderschrijf voor de volle 100 procent hoe belangrijk die is, en toch zie ik in de praktijk hoe lastig het kan zijn om zorgvuldig om te gaan met verschillen in opvattingen, normen of cultuur. Dat zit 'm vaak in de kleinste dingen. In schermtijd bijvoorbeeld, of in wat je op tafel zet of hoe je hun haren laat knippen. Enerzijds probeer je aan te sluiten op de belevingswereld van de ouders, maar anderzijds draaien de kinderen ook mee in het huishouden van de pleegouder en in de begrenzing die daarbij hoort. Daarover moet je het gesprek voeren met elkaar, en soms is dat best ingewikkeld. Daar staat tegenover dat je van de kinderen en hun ouders heel veel liefde terugkrijgt. Het pleegouderschap heeft mijn blik op de wereld verrijkt, en mijn mensbeeld. Het heeft me ook milder gemaakt. Wat is voor jou de belangrijkste drijfveer, Sarath?"

Hamstra: "Evita en ik moeten het natuurlijk nog gaan ervaren, maar het feit dat je iets voor een ander kan doen, op welke manier dan ook, vind ik gewoon heel prettig. Dat ik iets kan teruggeven van de warmte en de goede zorg die ik ook in mijn eigen jeugd heb mogen ervaren. Hoe mooi zou de samenleving zijn als we dat allemaal zouden doen."

'Het pleegouderschap heeft mijn blik op de wereld verrijkt'

Nicolien van den Berg

Nicolien van den Berg
is bestuurder bij De Rading Jeugd & Opvoedhulp en bestuurslid van Jeugdzorg Nederland. Daar heeft zij onder meer pleegzorg en gezinshuizen in haar portefeuille. Sinds 2012 zijn zij en haar partner ook pleegouders. Momenteel wonen twee tieners voltijds bij hen, en maandelijks komt een kind van 2 jaar logeren.

Sarath Hamstra
is 40 jaar, getrouwd met Evita en vader van Elijah (2). Sinds 2012 houdt hij zich beroepshalve bezig met jeugdzorg; eerst als raadslid en wethouder in zijn woonplaats Ermelo, en momenteel als Tweede Kamerlid voor het CDA. Hij en Evita hebben zich aangemeld als steungezin, en willen op de langere termijn ook pleegouders worden.

Congres - Samen sturen op verandering

Op 25 november 2026 organiseren Jeugdzorg Nederland en de VNG samen het bestuurlijk congres De jeugdzorg van morgen: samen sturen op verandering. Die samenwerking is een bewuste keuze. Gemeenten en jeugdzorgorganisaties werken dagelijks aan dezelfde maatschappelijke opgave: zorgen dat kinderen, jongeren en gezinnen op tijd passende hulp krijgen. Tegelijkertijd hebben zij verschillende rollen, verantwoordelijkheden en belangen. Juist daarom vinden wij het belangrijk elkaar niet alleen aan de onderhandelingstafel te ontmoeten, maar ook gezamenlijk het gesprek te voeren over de toekomst van de jeugdzorg.

De uitdagingen waar de jeugdzorg voor staat zijn te groot om afzonderlijk op te lossen. Denk aan schaarste, toegankelijkheid, kwaliteit van zorg en de vraag hoe we de beweging maken naar meer preventie en een sterke pedagogische basis. Dat vraagt om samenwerking, vertrouwen en gezamenlijke verantwoordelijkheid. Een belangrijke opbrengst die we met dit congres nastreven, is meer wederzijds begrip voor elkaars belangen, verantwoordelijkheden en dilemma's.

Waar loopt een wethouder tegenaan? Welke keuzes moeten bestuurders van jeugdzorgorganisaties maken? En waar schuurt het in de praktijk? Door hierover open met elkaar in gesprek te gaan, ontstaat meer begrip voor elkaars positie én meer ruimte om samen oplossingen te vinden. Dat is wat uiteindelijk nodig is om blijvende verandering te realiseren voor kinderen, jongeren en gezinnen.

Tijdens het congres staan inspirerende bijdragen en themasessies centraal over actuele vraagstukken, zoals samenwerking, kwaliteit, schaarste, onderwijs en de transformatie van de jeugdbescherming. Het congres sluit aan bij onze visie *Versterk en Beperk* en bij het thema van deze editie van het magazine: *De jeugdzorg van morgen.*

Meer informatie en aanmelden via de QR-code.

Aankondiging lezersonderzoek: jouw mening telt

Wie leest ons magazine eigenlijk? Welke artikelen worden het meest gewaardeerd? En hoe kunnen we ervoor zorgen dat het magazine ook in de toekomst relevant en inspirerend blijft voor onze leden?

Om daar antwoord op te krijgen, starten we binnenkort een lezersonderzoek. Dat onderzoek wordt uitgevoerd door studenten van Scompany. Zij brengen in kaart wie het magazine leest, hoe het wordt gebruikt en welke onderwerpen en rubrieken het meest aanspreken.

Daarnaast zijn we benieuwd naar jouw ideeën en mening. Wat waardeer je aan het magazine? Wat mis je nog? En welke thema's verdienen volgens jou meer aandacht? Met de uitkomsten van het onderzoek willen we het magazine verder ontwikkelen, zodat het blijft aansluiten bij wat er leeft binnen de jeugdzorg. We hopen dan ook dat veel lezers hun ervaringen en suggesties met ons willen delen.

> Meer informatie over het onderzoek en hoe je kunt deelnemen volgt binnenkort via het ledenplatform en via de mail.

Financiële rust helpt het hele gezin

‘De eerste stap is het bespreekbaar maken van financiële zorgen’

Financiële problemen van ouders kunnen diep doorwerken in het leven van kinderen. Toch vinden jeugdzorg en schuldhulpverlening elkaar nog niet vanzelfsprekend rondom hulp aan gezinnen en jongeren, ziet NVVK-voorzitter Renate Richters. Als voormalig wethouder in Eindhoven kent ze beide werelden goed. “Soms kun je een kind beter helpen door eerst goede hulp aan de ouders te bieden.”

‘Jongeren met geldproblemen moet je anders benaderen dan volwassenen’

Een kind met een opvallende lichamelijke ontwikkeling: het ene been was veel sterker dan het andere. Kinderombudsman Margrite Kalverboer vertelde laatst op een congres over dit kind en dat maakte indruk op Richters. “Het bleek dat het kind al een hele tijd fietste met één kapotte trapper. Thuis vertelde hij niet dat de fiets kapot was, omdat zijn ouders al genoeg zorgen hadden over geld. Dit verhaal bevestigde voor mij hoeveel kinderen meekrijgen van financiële stress thuis. Ook als je als ouder denkt dat dat niet zo is. Als je ouders daarin ondersteunt en ontzorgt, kan dat veel betekenen voor de ruimte die kinderen in hun leven ervaren.”
Precies daar ligt volgens haar een belangrijke gezamenlijke opdracht voor jeugdzorg en schuldhulpverlening: wie wil begrijpen waarom het met een kind niet goed gaat, moet oog hebben voor wat er in het hele gezin speelt.

Het leven past niet in hokjes

De NVVK is de branchevereniging voor financiële hulpverleners. Bijvoorbeeld gemeenten, sociale kredietbanken en private organisaties voor schuldhulpverlening of bewindvoering. De vereniging ondersteunt hen en maakt afspraken met schuldeisers om mensen sneller te kunnen helpen. Richters is er sinds 2024 voorzitter. Daarvoor was ze zes jaar wethouder in Eindhoven, met onder meer jeugd, Wmo, armoede en schulden in haar portefeuille. Die ervaring nam ze mee naar de NVVK. In Eindhoven zag ze dagelijks hoe problemen op verschillende terreinen elkaar beïnvloedden. “Het leven laat zich niet in hokjes delen, maar beleidsmatig doen we dat wel veel.”
De mogelijkheid om via financiële hulp ook op andere terreinen problemen te voorkomen, spreekt haar aan in de vereniging. “Uiteindelijk wil je dat het goed gaat met mensen en dat kinderen goed kunnen opgroeien. Daarvoor is een bredere blik nodig.” Die gedachte ziet ze gelukkig al wel terug in de Hervormingsagenda Jeugd en de rapporten die daarop volgden. “De vraag is nu vooral hoe we dat ook in de praktijk brengen.”

Niet in de criminaliteit

Die vraag is extra actueel nu de Koning in september in zijn troonrede een oproep deed aan beide sectoren: “Een belangrijk speerpunt is zorgen dat jongeren niet de criminaliteit in worden gezogen. Dat is niet alleen een opdracht voor justitie, maar bijvoorbeeld ook voor de jeugdzorg en de schuldhulpverlening”, zo zei hij. Richters’ reactie was tweeledig, vertelt ze. “Natuurlijk, als je leeft in armoede of geldproblemen hebt, kan het verleidelijk zijn om voor snel geld te kiezen. Maar we moeten ervoor waken dat we deze jongeren automatisch criminaliseren. Er is maar een kleine groep die voor deze weg kiest. Voor ons was deze opmerking dan ook vooral een haakje om op het belang van passende ondersteuning te wijzen. Jongeren met geldproblemen moet je anders benaderen dan volwassenen.”
Zowel de jeugdzorg als de schuldhulpverlening heeft iets te winnen bij passende ondersteuning aan gezinnen en jongeren. De jeugdzorg zoekt naar manieren om gezinnen beter te helpen en de druk op de sector te verminderen. De schuldhulpverlening wil meer mensen bereiken die nu nog geen hulp krijgen. “Maar de urgentie is vooral hoog omdat we meer mensen beter kunnen helpen dan dat we nu doen”, aldus Richters. “Dat we beiden kampen met capaciteitsproblemen is een andere belangrijke reden. Onze ambitie moet zijn dat we meer mensen bereiken en duidelijker maken welke hulp zij kunnen krijgen.”

Vraag naar geld

Een eerste stap hierbij is het bespreekbaar maken van financiële zorgen. Richters vermoedt dat jeugdhulpverleners doorgaans al breed kijken naar wat er in een gezin speelt. Maar komen geldproblemen daarin voldoende aan bod? “Je ziet dat hulpverleners het soms lastig vinden om hierover te praten en ook de mensen die hulp nodig hebben vinden dat moeilijk. Hier hangt natuurlijk ook veel schaamte omheen. Daarom moet je soms via een omweg het gesprek aangaan.”
Om zo’n gesprek te kunnen voeren, moeten hulpverleners leren begrijpen wat financiële stress met mensen doet. Zo hoorde Richters onlangs van een bekende die in de jeugdzorg werkt dat die een training over schuldhulpverlening kreeg. Daar zaten voor haar veel eyeopeners in. “Als jeugdzorgorganisatie kun je zo’n training natuurlijk ook zelf aanbieden aan je medewerkers. Het gaat er

daarbij niet om dat we elkaars vak overnemen. Maar als je op de hoogte bent van elkaars expertise, vind je elkaar makkelijker in de dagelijkse praktijk.” En dat kan er dan weer voor zorgen dat financiële problemen al in een vroeg stadium worden gesignaleerd en aangepakt, waarmee grotere problemen worden voorkomen.

Meer dan een regeling

Omgekeerd kan de schuldhulpverlening ook leren van de jeugdzorg. Het vak was lange tijd sterk gericht op het afhandelen van schulden. Dankzij landelijke afspraken met schuldeisers en digitale gegevensuitwisseling verloopt een deel van dat werk inmiddels automatisch. Een schuldhulpverlener hoeft daardoor minder vaak met iedere schuldeiser afzonderlijk afspraken te maken. Het accent verschuift naar het begeleiden van mensen. Daar komt de ervaring van jeugdhulpverleners van pas, zegt Richters. “Hoe maak je goed contact? Hoe motiveer je mensen en help je hen inzicht te krijgen in hun gedrag? Daar zijn jeugdhulpverleners van oudsher heel vaardig in.” Vertrouwen winnen vraagt bovendien tijd. Richters noemt een proef met schulden saneren in de Arnhemse wijk Immerloo. “Een belangrijke bevinding was dat je aan het begin van een traject veel ruimte nodig hebt voor persoonlijk contact. Je moet je echt verplaatsen in wat mensen drijft en wat er in hun wereld leeft. In Arnhem zagen ze dat het soms kon helpen om meteen al een rekening te betalen die grote zorgen veroorzaakt.”

Achttien en verantwoordelijk

Voor jongeren is passende financiële hulp extra belangrijk. Richters ontmoette laatst een jonge vrouw bij wie de schulden vanaf haar achttiende opliepen. Ze wilde graag aardig gevonden worden en kocht cadeautjes van haar zorgtoeslag. Haar zorgverzekering betaalde ze niet. Uit schaamte durfde ze er thuis en op school niet over te praten. “Uiteindelijk bleef een deurwaarder aankloppen. Toen ze opendeed, heeft die samen met haar een overzicht gemaakt. Dat was voor haar de stap naar schuldhulpverlening.”
Voor jongeren die een jeugdzorginstelling verlaten, kan die overgang naar volwassenheid bijzonder kwetsbaar zijn. Niet altijd vertrekken ze omdat de hulp klaar is. Soms moeten ze noodgedwongen weg of kiezen zij daar zelf voor zodra ze achttien zijn, terwijl ze de financiële gevolgen van hun beslissingen nog onvoldoende overzien. “En net als hun leeftijdsgenoten worden ze overspoeld door buy-now-pay-later-mogelijkheden, zelfs in de winkelstraat. Maar de hersenen van jongeren zijn nog helemaal niet klaar om daarvan de gevolgen te overzien.” De NVVK heeft wel wat afspraken met de aanbieders van deze betaalmogelijkheden, maar als het aan Richters ligt mogen de regels voor hen wel wat strenger worden en mag er bovendien ook sneller worden gehandhaafd. Niet elke winkelmedewerker vraagt om een ID-bewijs als iemand iets op deze manier aanschaft.

Renate Richters

‘Als je op de hoogte bent van elkaars expertise, vind je elkaar’

Samen rond het gezin

Als het aan Richters ligt, werken jeugdzorg en schuldhulpverlening dus vooral samen rondom deze jongeren én bij financieel kwetsbare gezinnen waar jongere kinderen in leven. Alle gemeenten hebben de opdracht om stevige lokale teams neer te zetten en Richters ziet daarbij kansen voor een betere verbinding tussen financiële hulp en jeugdhulp. De begeleiding zou volgens haar bij zo’n breed team kunnen liggen, aangevuld met expertise uit de schuldhulpverlening. “Maar we moeten wel goede afspraken maken over wie wat doet. We willen natuurlijk niet dat straks weer vijf hulpverleners in een gezin allemaal hun eigen stukje komen doen.”

Vertragen en verdragen

Als ik aan de toekomst van de jeugdzorg en de jeugdbescherming denk, zie ik een hoopvol beeld. Er zal minder jeugdzorg nodig zijn en de hulp die wel nodig is, wordt beter. Dat is goed voor kinderen en gezinnen, voor de samenleving en voor de mensen die in de sector werken. Maar het zal niet vanzelf gaan. Misschien wordt het eerst zelfs nog slechter voordat het beter wordt.

Ongeveer één op de zeven kinderen krijgt nu een vorm van professionele jeugdzorg. Een deel van deze kinderen krijgt niet de hulp waar zij recht op hebben. Misschien zitten we op een dieptepunt. Maar juist dan ontstaat ook de noodzaak om het anders te doen. Voor betere bescherming en ondersteuning van kinderen en gezinnen in Nederland zullen we hard moeten werken.

We zeggen in Nederland vaak dat we het kind centraal stellen. Toch handelen we daar niet altijd naar. Dat is niet de schuld van één persoon of organisatie. Het heeft te maken met hoe mensen reageren, zeker wanneer de druk hoog is. Bewustwording is daarbij essentieel. We moeten ons beter bewust worden van wat mensen voelen en denken, en van de manier waarop we op elkaar reageren. Dat geldt voor gezinnen en voor de mensen die bij hen betrokken zijn: van professional tot bestuurder.

Vechten, vluchten of bevriezen

Werken in de jeugdzorg en de jeugdbescherming doet soms pijn. Het kan oude wonden openbreken bij gezinnen, maar ook bij jeugdzorgwerkers en andere betrokkenen. Onder druk reageren mensen vaak door te vechten, te vluchten of te bevriezen.
Daar zit de crux. Die reactie is vaak onbewust en moeilijk te herkennen. We kijken weg, schuiven een gezin door of

gaan het gevecht aan. Wie geen uitweg ziet, kan stilvallen. Het gevecht voeren we meestal met woorden. We nemen elkaar de maat en verdedigen onze eigen positie. Ook ons stelsel kent die reflex. Na een ernstig incident volgen vaak extra regels en meer controle. Gezinnen kunnen daardoor juist voorzichtiger worden met wat zij vertellen. Zo brengt een begrijpelijke reactie niet altijd de verbetering die we willen.

Samen sturen op verandering

Er is een andere weg. En daarom ben ik hoopvol over de toekomst van de jeugdzorg. Die andere weg begint bij bewustwording. Denkkaders als Deep Democracy, geweldloze communicatie en de presentietheorie kunnen daarbij helpen. Ze maken zichtbaar wanneer spanning ons scherp houdt en wanneer diezelfde spanning ons verlamt of verhardt. Ook helpen ze om automatische reacties om te buigen naar constructief handelen.

Daarvoor moeten we soms vertragen en verdragen. Niet direct reageren, maar de spanning een moment uithouden. Pas dan ontstaat ruimte om werkelijk te luisteren naar het kind, het gezin en elkaar. Dat vraagt om keuzes. We moeten versterken wat werkt en loslaten wat niet werkt. Geen enkele organisatie kan die keuzes alleen maken. Verandering sturen we samen, of niet.

Daar begint ook het thema van het bestuurlijk congres in november: samen sturen op verandering. Niet bij de zoveelste discussie over een nieuw stelsel, maar bij ons vermogen om in moeilijke situaties bij elkaar te blijven. Dat kunnen we leren. En volgens mij willen we dat ook.

Daarom geloof ik dat het beter wordt.

Arno Lelieveld is bestuurder van Jeugdbescherming Gelderland, een gecertificeerde instelling die jeugdbescherming, jeugdreclassering en spoedeisende zorg uitvoert in Gelderland. Hij maakt ook deel uit van het bestuur van Jeugdzorg Nederland.

De Werkgelukformule

Geen project erbij, maar samenhang in wat je al doet

In een sector met een hoog ziekteverzuim en een tekort aan personeel verdient het onderwerp werkgeluk alle aandacht. Toch hebben we het vaak te druk om er serieus mee aan de slag te gaan. De Werkgelukformule moet organisaties helpen om niet nóg meer initiatieven op te stapelen, maar samenhang te brengen in wat ze al doen.

De Werkgelukformule is onderdeel van het programma Werkgeluk van Jeugdzorg werkt!, het arbeidsmarktplatform voor de jeugdzorg. Lisa Philips en Daniëlle de Bruin vormen samen het programmateam. De aftrap vond in oktober 2025 plaats tijdens het congres De Werkgelukformule, waar de sector werd uitgenodigd mee te denken over de verdere ontwikkeling. Dat was een bewuste keuze. “Er is natuurlijk al heel veel onderzoek gedaan naar werkgeluk”, vertelt De Bruin. “We wilden het wiel niet opnieuw uitvinden. Het doel was juist om bestaande kennis te bundelen in een aanpak die begrijpelijk en praktisch is en aansluit bij de jeugdzorg.”

Wetenschap én praktijk

Het programmateam dook in onderzoeken en literatuur en vond daarin terugkerende thema’s die bepalend zijn voor werkgeluk. Vervolgens werd die wetenschappelijke basis voorgelegd aan het Werkgeluk-lab, een enthousiaste groep van ruim twintig professionals uit onder meer HR, uitvoering, beleid en management. Philips: “Vanuit het wetenschappelijk kader hebben we gekeken: hoe maken we alle kennis die er is nu praktisch toepasbaar op de jeugdzorg? Welke knelpunten zien professionals in de praktijk en wat kunnen we daarmee doen? Daarbij keken we steeds naar vier niveaus: wat kun je zelf als professional doen, wat kun je als team doen, wat vraagt het van een leidinggevende en wat kan de organisatie doen?”

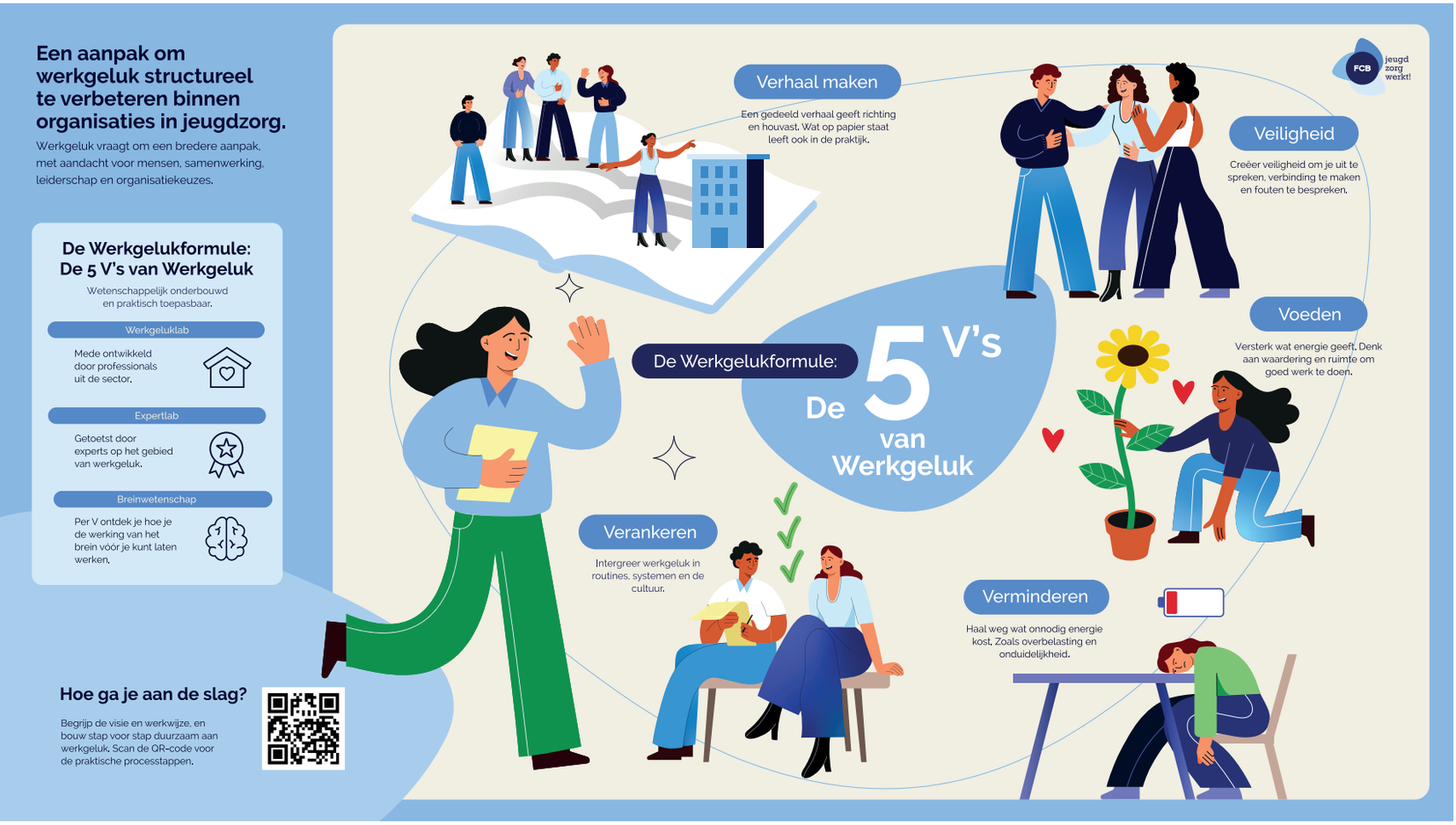
Daarnaast keek een groep experts mee vanuit verschillende perspectieven, onder wie werkgelukprofessionals en een hersenwetenschapper. Zo ontstond uiteindelijk de Werkgelukformule, opgebouwd rond vijf V’s: Verhaal maken, Veiligheid, Voeden, Verminderen en Verankeren.

> **‘Het idee is om te kijken wat er al gebeurt, wat werkt en waar nog iets ontbreekt’**

Vijf V’s

Verhaal maken gaat over de vraag waar een organisatie voor staat. De Bruin: “Missies, visies en kernwaarden zijn vaak prachtig geformuleerd, maar blijken soms vooral papieren tijgers. Medewerkers kijken naar het gedrag op de werkvloer, ook van een leidinggevende. Klopt het verhaal dat de organisatie vertelt met wat medewerkers daadwerkelijk ervaren? Dat is waar de V van Verhaal maken onder meer over gaat.”

Een andere V staat voor Veiligheid. “Niet alleen in protocollen en beleid, maar juist ook in teams en leiderschap. Kunnen medewerkers zichzelf zijn?
Durven ze fouten te maken en zich uit te spreken?
Is er ruimte voor reflectie?”

Voeden en Verminderen hangen sterk met elkaar samen. Philips: “Bij Voeden draait het om opleidingen, ontwikkeling en nieuwe mogelijkheden voor medewerkers. Maar als er aan de andere kant niets vermindert, werkt dat niet. Denk bij Verminderen bijvoorbeeld aan minder administratieve belasting en prikkels, maar ook aan meer rustmomenten en mentale ruimte.”

Ook in Verankeren ziet het programmateam een belangrijk aandachtspunt. “Elke organisatie doet wel dingen die invloed hebben op werkgeluk”, zegt De Bruin. “Maar het risico is dat veel initiatieven vervolgens weer verdwijnen. Daarom gaat Verankeren er juist over dat aandacht voor werkgeluk terugkomt in beleid en processen en uiteindelijk onderdeel wordt van het dna van de organisatie.”

Kapstok

Een belangrijke boodschap die De Bruin en Philips uitdragen, is dat de Werkgelukformule niet vraagt om alles wat al gebeurt overboord te gooien. Integendeel. “De Werkgelukformule is echt een kapstok”, benadrukt De Bruin. “Elke organisatie doet al dingen en die hoeven zeker niet van tafel. Het idee is juist om te kijken wat er al gebeurt, wat werkt en waar nog iets ontbreekt.”
Een organisatie kan bijvoorbeeld een uitstekend opleidingsaanbod hebben en daarmee volop inzetten op Voeden. Maar als medewerkers zich in hun team niet veilig genoeg voelen om fouten te maken of zich uit te spreken, mist er iets fundamenteels. De Bruin: “Dan kom je er misschien achter dat die V van Veiligheid nog niet genoeg op orde is. De formule is dan ook met nadruk geen stappenplan dat op een gegeven moment ‘af’ is, maar vormt een cyclisch geheel.”

Stapelcultuur

Juist dat integrale kijken moet voorkomen dat organisaties blijven stapelen: een project rondom verzuim, een vitaliteitsprogramma, een traject voor medewerkersbehoud en daarnaast nog andere initiatieven. Het programmateam ziet in de sector veel ‘doorhollen’, vertelt Philips. Soms krijgen ze zelfs te horen: “We hebben het te druk om aan werkgeluk te werken.” Haar reactie: “Dat is juist de reden waarom je het wél moet doen.”

De Werkgelukformule moet helpen om uit die dynamiek te stappen en met meer samenhang te kijken naar wat

‘Het is een kapstok die helpt de juiste keuzes te maken’

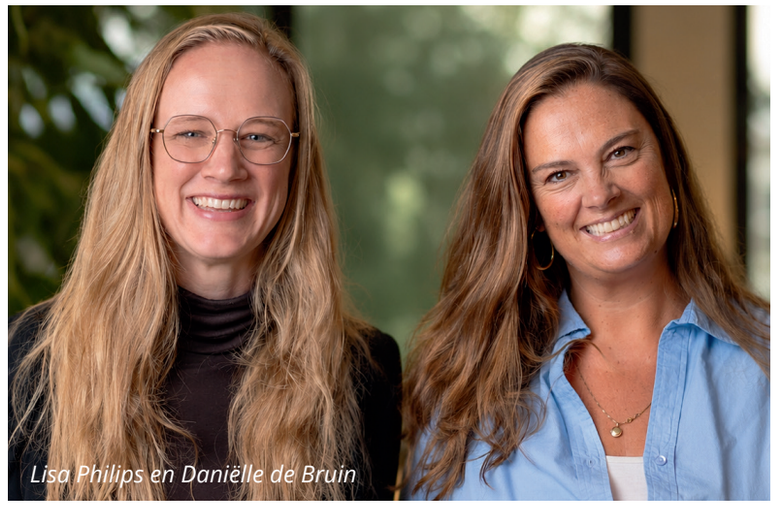
een organisatie doet. De Bruin: “Het vraagt meer om rust, om te kijken van: oké, hoe gaan we onze organisatie zo inrichten dat we duurzaam een gezonde werkplek zijn voor mensen? Dat vraagt echt om prioriteiten stellen en keuzes durven maken.”

Werkgeluk klinkt voor sommigen misschien als een ‘zacht’ onderwerp. De wetenschappelijke basis van de formule moet duidelijk maken dat de realiteit anders is. De cijfers onderstrepen het belang. Eind 2025 lag het ziekteverzuim in de jeugdzorg rond de 7,8 procent. Ook voor het aantrekken en behouden van medewerkers kan werkgeluk verschil maken. Van gelukkige medewerkers beveelt 73 procent de werkgever aan; onder ongelukkige medewerkers is dat slechts 7 procent (cijfers afkomstig van jeugdzorg-werkt.nl/dewerkgelukformule, red.).

“Bestuurders en managers zijn vaak gevoelig voor cijfers”, zegt De Bruin. Volgens Philips helpt het daarom om werkgeluk voor zover het kan in harde cijfers te vertalen. Het maakt zichtbaar dat werkgeluk niet alleen iets van HR is, maar raakt aan veel meer thema’s en lagen binnen een organisatie.

Praatplaat

Wie ermee aan de slag wil, hoeft niet te wachten. De praatplaat (zie afbeelding) en het uitgebreide brondocument van de Werkgelukformule zijn vrij beschikbaar. Daarin zijn de vijf V’s uitgewerkt met achtergronden, processtappen en herkenbare knelpunten. Philips: “Organisaties kunnen met de formule zelf onderzoeken waar ze staan en waar aandacht nodig is. Daarnaast worden er twee pilots uitgevoerd waarin de formule binnen organisaties wordt toegepast. De ervaringen uit deze pilots helpen om de aanpak verder te verfijnen. Zo dragen organisaties echt bij om de formule zo passend mogelijk te maken. Ook starten in december 2026 leernetwerken: groepen van 6 tot 8 organisaties die de formule gaan toepassen, met onze online begeleiding op afstand. Organisaties kunnen zich hiervoor aanmelden.

Lisa Philips en Daniëlle de Bruin

De ervaringen uit de pilots en leernetwerken worden benut om mogelijk een e-learning te ontwikkelen, waarmee uiteindelijk iedereen zelfstandig aan de slag kan.”

Kennissessies

Wie eerst kennis wil maken met de aanpak en zich uitgebreid wil laten informeren, kan deelnemen aan een kennissessie. Tijdens zo’n sessie nemen Philips en De Bruin deelnemers mee in de gedachte achter de Werkgelukformule en de vijf V’s. Organisaties kunnen zich melden bij het programmateam om zo’n kennissessie op locatie te laten plaatsvinden.

Werkgeluk structureel aandacht geven kost tijd, erkennen beiden. Maar het is nadrukkelijk niet de bedoeling om werkgevers met nóg een project op te zadelen. “Het is onderdeel van je bedrijfsvoering”, zegt De Bruin. “Mensen komen en vertrekken, teams veranderen: aandacht voor werkgeluk blijft daarom nodig.” Philips: “Het is inderdaad niet een project erbij, maar juist een kapstok die helpt om in de complexiteit en dynamiek van de jeugdhulp, met alle projecten die lopen, de juiste keuzes te maken en samenhang te creëren.”

Zelf aan de slag

Wil je meer weten over de Werkgelukformule en hoe je hiermee aan de slag kan? Je vindt alle informatie, tips, achtergronden en een contactformulier op jeugdzorg-werkt.nl/dewerkgelukformule. De praatplaat direct downloaden kan via de QR-code.

Lian Smits

Doe meer van wat wel werkt

Na bijna vijfentwintig jaar neemt Lian Smits in december afscheid als bestuurder van Sterk Huis en Veilig Thuis Midden-Brabant. Haar overtuiging: wie echt iets wil veranderen, moet soms buiten de gebaande paden treden. “Een sterk huis is geen gebouw. Het is een manier van denken en werken waarbij veiligheid en ontwikkeling cruciaal zijn.”

Bij de aankondiging van haar afscheid op de website van Sterk Huis staat: ‘Lian heeft laten zien dat je soms de randen moet opzoeken om echt iets te veranderen’. Smits legt uit wat daarmee wordt bedoeld. “De zorg is veelal versnipperd georganiseerd in afzonderlijke kolommen, zoals kennis, financiering, onderwijs en ook de verschillende vormen van hulp zijn versnipperd, met elk hun eigen verantwoordelijkheden. Voor een gezin is het niet relevant welke organisatie verantwoordelijk is of welke financieringsstroom van toepassing is bij welk onderdeel van de hulp. Wat wij met Sterk Huis hebben gedaan, loopt dwars door die verschillende kolommen

heen. Bijvoorbeeld doordat wij onderwijs en zorg met elkaar gingen verbinden, zodat kinderen betere kansen kregen. Wij hadden de drive en overtuiging dat dit écht nodig was, dus we zijn het gaan organiseren. Soms al zonder dat de financiering rond was." Door de kolommen heen werken, deed Sterk Huis ook met datagebruik. "Vaak is er al veel bekend over de basissituatie in een wijk. Als je die basisinformatie op wijkniveau analyseert en verrijkt (sociaal economische omstandigheden, aantal meldingen bij VT, uitstroom naar vervolgonderwijs, samenstelling gezinnen), dan kun je ook met elkaar bespreken welke kennis of basisinzet nodig is en toegevoegd moet worden op die school. Om zo te gaan voorkomen dat de situatie in die wijk blijft zoals die nu is, en we vooral acteren als er al grote problemen zijn. Deze manier van analyseren was destijds (zes jaar geleden) een unicum en onze aanpak werd weleens gek gevonden. Dus ja, die randjes opzoeken. Ik denk altijd: het kan wel. Je moet het ook gewoon gaan doen."

Brede kijk

Smits vindt dat er veel negatief wordt gesproken over de sector jeugd- en gezinshulpverlening. "Het lijkt soms wel alsof de mensen in de jeugdzorg verantwoordelijk gemaakt worden voor de problemen die ontstaan. Terwijl de mensen die erin werken zulk wezenlijk werk doen. In mijn kamer op kantoor hangt een whiteboard met de tekst: 'Wij maken het probleem niet'. De verantwoordelijkheid voor het ontstaan van die problemen ligt in een hele brede groep, beginnend bij de ouders en de sociaal maatschappelijke context waarin gezinnen leven." Smits benadrukt ook het belang van zelf nadenken bij professionals in de jeugdzorg. "Blijf autonoom denken. Als wat je doet een oplossing zou zijn voor je zus, zou je het dan ook een goed idee vinden? Blijf zelf nadenken."

Van Herman Tjeenk Willink (voormalig politicus, red.) leerde Smits ooit dat het niet mogelijk is om een heel systeem te veranderen. "Dat gaat niet lukken. Wat je wél kunt doen, is in de praktijk laten zien dat het anders kan. Dat is mijn drijfveer geweest. Ik dacht weleens: veel maatregelen in onze sector helpen niet. Zullen we dan alsjeblieft de dingen gaan doen die wel helpen?"
De aanpak om te doen wat in de praktijk wél werkt, vormt ook de basis voor haar visie op een 'sterk huis'. "Een sterk huis is geen gebouw. Het is een manier van denken en werken waarbij veiligheid en ontwikkeling bij gezinsvraagstukken cruciaal zijn. Het gaat over oog hebben voor de kwetsbaarheid en risico's in gezinnen en uiteindelijk om een veilig en zelfstandig leven. Dat is onze opdracht. Ik ben er het meest trots op dat we vanuit die opdracht zijn gaan kijken: wat hebben we nodig? Een brede kijk op gezinsproblematiek, op de verschillende vraagstukken die in een gezin kunnen spelen. En een breed besef dat kinderen zelden het probleem zijn. Het totaal van de situatie moet in je interventie zitten. Van het besef van de effecten van armoede tot de noodzaak van specialistische behandeling. Die totale kennis en expertise willen we in onze 'mand' hebben om in te kunnen zetten waar dat nodig is."

Heldere koers

"Ik denk dat veel zorgprofessionals door inhoud gedreven worden," zegt Smits. "Kijk naar de samenwerking met scholen. Leerkrachten zien heel veel, als we samenwerken dan is de kans dat een kind op school kan blijven groter. Iedereen wil dat, en zet zich daarvoor in. Ik zeg altijd: jongens, wij kunnen het alleen maar samen. Ik geloof in ondersteuning en samenwerking bieden dichtbij waar mensen leven, gewoon in de wijken, met de scholen. We moeten met elkaar leren hoe we zo'n netwerk kunnen ontwikkelen en aansturen, zodat het ook inhoudelijk kan werken. Maar je moet wel een heldere koers hebben en het samen doen. Dat is een verandering waar ik voor sta."

> **'Ik denk altijd: het kan wel. Je moet het ook gewoon gaan doen'**

Een netwerk dat werkt, vraagt ook om stevige governance en sturing, betoogt Smits. "Dat is niet makkelijk, maar wel noodzakelijk. En mogen we dan alsjeblieft ook tegen elkaar zeggen: weet je, dit is niet makkelijk? Dit en dit is voor mijn organisatie moeilijk. We moeten het wel doen, maar laten we er dan ook voor zorgen dat ik het binnen mijn organisatie voor elkaar krijg."

De reden voor haar afscheid? "Ik kan niet een beetje werken, het is alles of niets. Op dit moment heb ik ruimte nodig om een beter evenwicht te vinden tussen werk en privé. Mijn jongere collega's staan klaar: een nieuwe generatie die de leiding gaat nemen en waar ik alle vertrouwen in heb."

Landelijke Aanpak 16-27 laat 18-plussers niet vallen

Waar achttien worden voor veel leeftijdsgenoten staat voor eindelijk een rijbewijs halen of mogen stemmen, bezorgt het 18-jarigen in de jeugdzorg grote onzekerheid over meerdere gebieden. Wonen en begeleiding vormen daar onderdeel van. Zo'n 22 procent van hen raakt na uitstroom uit de jeugdzorg direct dakloos. Nicoline den Ouden trekt daar met de Landelijke Aanpak 16-27 tegen ten strijde.

‘Als iedereen een beetje verantwoordelijk is, wacht iedereen tot de ander het oplost’

Strategisch adviseur en projectleider Nicoline den Ouden ontwikkelde de afgelopen jaren de Landelijke Aanpak 16-27, om gemeenten en regio's te ondersteunen bij het maken van beleid dat dakloosheid bij jongeren met een jeugdzorgverleden voorkomt. De Landelijke Aanpak 16-27 focust op wat jongeren nodig hebben om zelfstandig te worden, op basis van vijf leefdomeinen: support, wonen, school en werk, inkomen en welzijn. Het kwam tot stand door tijdens een proefperiode in de praktijk van vier gemeenten te toetsen wat écht werkt. Waar de aanpak eerst belegd was bij het Ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd, is het sinds september 2026 ondergebracht bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Den Ouden vervult de rol van kwartiermaker: ze brengt de kennis, aanpak en het netwerk dat ze de afgelopen jaren opbouwde mee, en werkt samen met gemeenten, VNG en andere departementen aan het verankeren van de aanpak in de praktijk.

Hoepels

“Tijdens mijn werk als jeugdbeschermer jaren geleden verbaasde ik me er al over. Ik was soms jarenlang betrokken bij een kind waarvan wij vonden dat het thuis niet veilig was. Maar als het dan achttien werd, stond het er opeens alleen voor. Deze doelgroep en haar problematiek is me altijd blijven achtervolgen in de jaren daarna. Uiteindelijk werkte ik in het Ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd en kwamen de jongeren tussen de 16 en 27 jaar weer op mijn bordje terecht. Ik zei tegen mijn collega’s dat we konden kiezen: óf we bleven steeds proberen individuele casuïstiek op te lossen óf we gingen patronen herkennen en met die kennis processen veranderen. Ik geloof namelijk écht dat je deze jongeren beter kunt helpen door de processen om hen heen ten gunste van hen te laten werken, in plaats van hen - en hun hulpverleners - door allerlei hoepels te laten springen. Als je zoveel hebt doorstaan, kom je gewoon een keer een hoepel te veel tegen. We zijn toen in vier gemeenten maandenlang gaan onderzoeken wat nou écht werkt. Daaruit is een implementatiekader voortgevloeid waarvan we denken te weten: als je dit inzet als gemeente, doe je zeker voor 80 procent wat deze kwetsbare doelgroep echt helpt.”

Stevige dataset

Wat volgens Den Ouden heel erg in de weg zit, is het gebrek aan data over deze jongeren. “Het wordt te gefragmenteerd bijgehouden in het werkveld, gemeenten hebben beperkt zicht en AVG-technisch zijn er natuurlijk obstakels. Hierin wil het Ministerie van Binnenlandse Zaken, samen met de betrokken vakdepartementen, een doorbraak realiseren. Vanuit de Nederlandse Digitaliseringsstrategie heeft dit onderwerp de status van flagship meegekregen, wat inhoudt dat de betrokken bestuurders zich hebben gecommitteerd aan het behalen van een concreet resultaat. We willen bekijken hoe we met de slimme inzet van data de processen rondom passende begeleiding en ondersteuning bij de woon-zorgbehoefte van onze doelgroep kunnen versnellen en versoepelen.”

Ze pleit ook voor meer en langdurig onderzoek. “Ik zou willen dat bij alle jongeren in onze doelgroep in de hele periode tussen hun 16e en 27e verjaardag wordt bijgehouden hoe het met hen gaat, wat ze nodig hebben en wat we voor hen kunnen betekenen. Uiteindelijk kunnen we daar een stevige set aan data uit halen en voortaan op onderzoek, niet op onderbuikgevoel, gebaseerd herkennen wat deze jongeren nodig hebben. We komen dan bijvoorbeeld meer te weten over de risico’s op tienerzwangerschap, misbruik, dakloosheid, uitbuiting en criminaliteit.”

“Met die gegevens weet een lokale overheid heel helder: ze hebben rond hun achttiende écht even dat steuntje nodig, anders creëren we onze klanten voor de toekomst. Want dat is wat we nu doen, kapitaalvernietiging plegen. We investeren soms tonnen in onze doelgroep vóór hun achttiende, kinderen hebben al die tijd aan hun doelen gewerkt. En na die verjaardag verdwijnen hun kansen en

‘Waar ik mee bezig ben, merk je niet vandaag of morgen’

basale rechten, die andere jongeren wél hebben. Hoe onzichtbaarder je wordt voor het systeem, hoe zichtbaarder je juist wordt voor mensen die misbruik van je willen maken. In het huidige systeem drijven we jongeren na hun achttiende die risico’s in, maar we houden niet goed bij wat de gevolgen zijn en wat we anders hadden moeten doen om dat te voorkomen.”

Erkenning

Het niet kunnen vervullen van de woon-zorgbehoeften is volgens Den Ouden geen jeugdzorgprobleem, maar een woon- en organisatieprobleem. “De Landelijke Aanpak 16-27 richt zich erop om die taak bij gemeenten te beleggen en niet bij de jeugdzorg. Nu zie je vaak dat regiebehandelaren, mentoren of jeugdbeschermers verantwoordelijk zijn voor het hele proces rondom een jongere. Ze moeten daardoor ook als een soort makelaar netwerken en lobbyen bij bijvoorbeeld woningbouwverenigingen. Maar dat hoort helemaal niet bij hun takenpakket. Zij zijn alleen verantwoordelijk voor het inhoudelijke deel van toekomstplannen. Wie heb je straks om je heen? Hoe zorg je dat je op een fijne manier naar school kan? Wat is je noodplan als je depressief wordt?”

De gemeente moet de woonproblematiek van deze aandachtsgroep structureel op de agenda zetten, vindt Den Ouden. “Ik weet dat we een groot woonprobleem hebben in Nederland, maar ik pleit óók voor een ‘status aparte’ voor onze doelgroep. Gelukkig is het me samen met Florian Bootsman van Jeugdzorg Nederland gelukt om dat opgenomen te krijgen in de nieuwe Wet Versterking regie volkshuisvesting. Het begint met de erkenning dat deze jongeren ook op een woning wachten.
Als iemand tegen mij zegt ‘Ja, maar mijn kind van 25 jaar woont ook nog thuis, hè!’ denk ik stiekem ‘Ik snap dat je daar genoeg van hebt, maar jouw kind kán tenminste nog thuis wonen’.”

Niet loslaten

Wat ook uit het implementatiekader van de vier eerste gemeenten naar voren komt: het is belangrijk om het onderwerp centraal te coördineren. Den Ouden adviseert om een aantal mensen binnen een gemeente aan te wijzen als verantwoordelijke specialisten. “Als iedereen een beetje verantwoordelijk is, wacht ook iedereen tot de ander het oplost. Als je uitgangspunt is dat het ónze jongeren en inwoners zijn, wil je ook gelijke kansen voor hen. Richt je als gemeente op waar jij meer invloed op hebt en verbeter dat. Processen en organisatie, niet de inhoud van de jeugdzorg. Zorg voor één centraal punt dat weet hoeveel jongeren van bijna achttien er in je gemeente in de jeugdzorg zitten en zoek uit wat hun woon-zorgbehoeften zijn. Ga plekken reserveren bij de woningbouwvereniging, timmer het beleid dicht en zorg voor bestuurlijk commitment. Laat de jongeren in je gemeente weten dat je hen tussen hun 16e en 27e niet loslaat als het even niet goed gaat. Deze jongeren hebben juist meer dan anderen hun overheid en een gemeenschap nodig.”

Olietanker

Den Ouden is inmiddels niet meer intensief betrokken bij de eerste vier gemeenten waar het implementatiekader op gebaseerd is, maar probeert andere gemeenten mee te krijgen. “Het gaat om een paradigmashift. Je weet dat anderen je voorgingen en dat het daar werkt, maar het vraagt om een lange adem.” De vraag die Den Ouden regelmatig krijgt is ‘Wat doe je voor de jongeren van nú?’. Een pijnlijke vraag, omdat ze weet hoe wanhopig jongeren zich kunnen voelen. “Waar ik mee bezig ben, dat merk je niet vandaag of morgen al. Als je bij een olietanker vandaag een kleine tik tegen het roer geeft, voelt niemand dat, maar over een paar weken komt dat schip wel ergens anders aan. Uit die gedachte haal ik troost, dát is hoe ik mijn werk zie.”

Nicoline den Ouden
Kwartiermaker Landelijke Aanpak 16-27

Buurtgezinnen:

ademruimte voor gezinnen en jeugdzorg

Buurtgezinnen biedt al tien jaar ondersteuning aan gezinnen die het even zwaar hebben, door hen te koppelen aan een steungezin. De organisatie heeft zo haar sporen verdiend in het aanvullen en ondersteunen van reguliere jeugdzorg. “Juist de kleine dingen maken het grote verschil.”

Buurtgezinnen vierde in 2025 haar tienjarig jubileum. Regio-coördinator Selma van Zeeland en directeur-bestuurder Thomas Verhiel zijn vanaf het prille begin betrokken bij de organisatie. Van Zeeland: “Het sprak mij vooral aan dat ik de verbindende elementen uit mijn vorige banen herkende, maar dan eerder in het proces, veel meer preventief.” Verhiel ziet elementen uit zijn tijd vóór Buurtgezinnen, weer terugkomen in de Hervormingsagenda Jeugd én in zijn organisatie: “Op een andere manier bekijken hoe we jeugdigen dichtbij, in hun eigen straat of wijk, kunnen ondersteunen. Daar werken we bij Buurtgezinnen elke dag aan met een team van ruim 150 mensen.”

Hechte vriendschappen

Buurtgezinnen werkt met vraag- en steungezinnen in zo’n 145 Nederlandse gemeenten. Lokale coördinatoren, allemaal zzp’ers, zijn het vaste aanspreekpunt voor gezinnen, verwijzers en ‘hun’ gemeente, die Buurtgezinnen financiert. Van Zeeland: “Een coördinator zorgt voor een zorgvuldige match, wat écht een vak apart is. Een gezin wordt in principe maximaal twee jaar door een

coördinator begeleid. De coördinator maakt met zowel het vraag- als steungezin afspraken. In het begin vinden veel gezinnen het best spannend, maar daarna proberen we zoveel mogelijk los te laten. We willen een zo klein mogelijke rol spelen, het moet eigenlijk echt tussen die twee gezinnen gebeuren. Je ziet regelmatig hechte vriendschappen en een netwerk ontstaan van mensen die op een natuurlijke manier naar elkaar omzien. En het is helemaal mooi als het idee ook andersom gaat werken. Soms vinden vraaggezinnen hun kracht terug en worden zelf steungezin of iemand uit een voormalig vraag- of steungezin gaat zelfs aan de slag als coördinator!"

Laagdrempelig

Verhiel denkt dat het concept van Buurtgezinnen zo goed werkt, omdat het stuurt op medemenselijkheid en gelijkwaardigheid. "Het steungezin is nadrukkelijk géén hulpverlener, maar gewoon een gezin in de buurt dat iets voor een ander wil betekenen. Je hoeft ook geen enorm probleem of een diagnose te hebben om deze informele steun te ontvangen, dat maakt het laagdrempelig. We helpen mensen waarvoor het op de één of andere manier even te veel of te zwaar is. Juist de kleine dingen maken dan het grote verschil. Een middag per week vrije handen of even je ei kwijt kunnen, geeft een ouder ruimte om op adem te komen en het daardoor de rest van de week ook te kunnen rooien. Het gaat dus niet over het overnemen van de opvoeding of het 'fixen' van een kind, maar juist het versterken van het systeem en het sociaal vangnet rondom de ouders." Volgens Van Zeeland is het ook een verrijking voor steungezinnen: "Ik hoor vaak dat ouders aan hun kinderen mee willen geven dat je best eens iets voor een ander kind kunt betekenen. Samen naar sporttraining of koekjes bakken. Veel mensen geven aan dat de voldoening die het oplevert een belangrijke reden is om steungezin te worden."

Krachtige interventie

Buurtgezinnen groeide de afgelopen jaren enorm: van een burgerinitiatief aan de keukentafel tot een professionele organisatie die dit jaar haar 10.000ste koppeling verwacht te maken. Verhiel: "De afgelopen twee jaar is die groei ook toe te schrijven aan de Hervormingsagenda Jeugd en de beweging richting sterke lokale teams. Ook daar hoor je de roep om vraagstukken zo normaal mogelijk op te lossen, zonder dat er meteen een professionele hulpverlener aan te pas hoeft te komen. Ik denk dat we zo groeien omdat we een hele belangrijke bijdrage aan die beweging kunnen leveren. Gelukkig weten steeds meer jeugdhulpverleners en wijkteams ons te vinden. Aan de ene kant op het vlak van preventie, dus om te voorkomen dat zij in beeld moeten komen. Maar ook om samen op te trekken in vraagstukken of als alternatief of aanvulling op complexere hulp. Je merkt dan ook dat vaak de initiële hulpvraag minder dringend wordt. Die versterking van het netwerk met een steungezin is in al zijn eenvoud zo'n krachtige interventie, dat heel vaak een individuele aanpak van het vraagstuk niet meer of minder nodig is. Een hulpverlener komt vaak pas in beeld als er problemen opstapelen of er een diagnose is. Dat is zeker belangrijk en in veel gevallen onmisbaar. Wij proberen juist niet op het probleem te focussen, maar op zoek te gaan naar wat wél kan. Zo ontstaat ook de energie om met het probleem om te gaan."

> **'De initiële hulpvraag wordt vaak minder dringend'**

Van Zeeland maakte daar een mooi voorbeeld van mee: "In mijn regio woonde een alleenstaande moeder met drie kinderen en een baby. Ze had therapie nodig om haar verleden te verwerken, maar wist niet hoe dat te regelen met zo'n kleintje erbij. Haar steungezin nam op de dag dat ze naar therapie moest de baby onder haar hoede, zodat zij zich kon focussen en daarna even kon bijkomen. Toen ik haar later nog eens sprak, gaf ze aan dat ze zich veel beter voelde door de therapie en dat ze die alleen had kunnen volgen door de ondersteuning van haar steungezin."

Collectief en preventief

Alhoewel ooit gestart als puur preventief initiatief, vormt Buurtgezinnen ook een schakel tussen het dagelijkse gezinsleven en gemeenten, wijkteams en jeugdgezondheidszorg en -hulpverlening. Verhiel: "Zij signaleren wie extra steun kan gebruiken en brengen gezinnen met ons in contact. Andersom zien onze coördinatoren het ook als een familie méér nodig heeft dan een steungezin. Zo maken we samen gebruik van de kracht van de samenle-

ving. Professionele hulp is soms absoluut noodzakelijk, maar een gezin uit de buurt biedt iets unieks, een persoonlijke relatie met iemand die duurzaam onderdeel wordt van je leven. We zien dat ook jeugdzorg steeds meer collectief en preventief wil oplossen, in lijn met de taak van 'versterken en beperken'. Je ziet dat in gemeenten die daar al verder mee zijn, wij een grotere toeleiding hebben en succesvoller ons werk kunnen doen."

Duurzaam partnerschap

Toch zijn er ook dingen die zouden zorgen dat Verhiel, Van Zeeland en hun collega's nóg meer van toegevoegde waarde kunnen zijn. Verhiel: "Het kost best veel tijd en energie om een netwerk op te bouwen, dus we hopen dat de continuïteit daarin steeds verder ontwikkelt. Over het algemeen hebben we jarenlange relaties met gemeenten, maar zorgt de verlenging van financiering elk jaar toch weer voor onzekerheid. Meer duurzaam partnerschap zou onze ambitie 'om hulp vragen de normaalste zaak van de wereld maken voor alle gezinnen in Nederland' verder kunnen versterken." Van Zeeland merkt ook dat het niet altijd makkelijk is om steunge-

'Meer duurzaam partnerschap zou onze ambitie verder kunnen versterken'

zinnen te vinden: "We staan allemaal steeds meer onder druk om het dagelijks leven te bolwerken. Het maken van een match kost daarom wel aanzienlijk meer inspanning dan in de beginjaren. Het maatschappelijke debat over omzien naar elkaar zou daarom wat ons betreft veel meer aandacht mogen krijgen in Nederland."

Verhiel concludeert dat informele steun een structurele plek verdient. "Niet als goedkoop alternatief voor de jeugdzorg, maar als waardevol en vanzelfsprekend onderdeel van een sterke samenleving. Als Buurtgezinnen daaraan kan bijdragen, zodat de jeugdzorgprofessional kan zijn daar waar het écht nodig is, denk ik dat we op een mooie en constructieve manier de handen inéén hebben weten te slaan."

Selma van Zeeland

Selma van Zeeland is sinds vijf jaar regiocoördinator bij Buurtgezinnen voor de regio Oost (rondom Nijmegen tot Neder-Betuwe en een deel van Overijssel). Ze begeleidt en verbindt coördinatoren en zorgt voor kennisoverdracht. Eerder werkte ze al vijf jaar als coördinator in de regio waar ze woont. Van Zeeland heeft een achtergrond in de jeugdhulpverlening, ambulante begeleiding en pleegzorg.

Thomas Verhiel

Thomas Verhiel is sinds begin 2026 directeur-bestuurder van Buurtgezinnen. Hij is al tien jaar betrokken bij de organisatie, eerst als vrijwillig bestuurder en later in de raad van toezicht. Hij werkte eerder in het sociaal en jeugddomein als interim projectleider en bestuurder. Verhiel was vanaf 2015 nauw betrokken bij het opzetten van wijk- en jeugdteamorganisaties rondom de decentralisatie van de jeugdzorg.

Digitaal sterker door samenwerking

‘Binnen de jeugdzorg is er een schat aan kennis en expertise. De uitdaging is om die beter met elkaar te verbinden’

In januari 2026, tijdens een sneeuwstorm, begon Nasia Danielsen bij Jeugdzorg Nederland. Gelukkig voelde de ontvangst direct als een warm bad. Als manager ICT/IV ziet ze het als haar taak om meer duidelijkheid te scheppen in verantwoordelijkheid. Ook ziet ze kansen om de sector verder te helpen door organisaties beter met elkaar te laten samenwerken.

Wat Danielsen op haar eerste dag als manager ICT/IV opviel, is dat de jeugdzorg een hele warme en vriendelijke sector is. “Iedereen is heel begaan met het vak, en ook met elkaar. Wat ik ook merkte was dat er veel behoefte was aan duidelijkheid. De verantwoordelijkheid op het gebied van digitalisering, innovatie en veiligheid was nog best versnipperd. Daarom zetten we nu stappen om dat bestuurlijk meer te borgen. Dat doen we door afspraken te maken en vast te leggen: wie is precies waarvoor verantwoordelijk? Hoe loopt de besluitvorming? Met het bureau in Utrecht en de Gecertificeerde Instellingen (GI’s) worden daarover nu scherpere afspraken gemaakt.”

Samen sterk

Op het gebied van ICT en informatievoorziening wil ze met haar team meer gaan betekenen voor alle aangesloten organisaties. “We weten alleen nog niet precies hoe”, zegt Danielsen. “Daarom zijn we van plan om actief met bestuurders van jeugd- en opvoedhulporganisaties in gesprek te gaan over waar zij behoefte aan hebben. De kracht van een brancheverenigingis dat we organisaties met elkaar kunnen verbinden. Binnen de sector is enorm veel kennis en expertise aanwezig, maar die wordt nog niet altijd benut. Te vaak wordt een externe partij ingeschakeld, terwijl de benodigde kennis misschien al bij een van onze leden of elders binnen de sector aanwezig is. Daarom is het interessant om te onderzoeken hoe we die kennis centraal kunnen bundelen. Ook op andere gebieden geldt dat we samen sterker kunnen staan,

> ‘Het is interessant om te onderzoeken hoe we de kennis centraal kunnen bundelen’

‘AI is ondersteuning, geen vervanging’

bijvoorbeeld richting leveranciers. Gezamenlijk inkopen kan voordeliger zijn dan wanneer iedere instelling dat voor zich doet.”

Ook op digitaal gebied blijken er mogelijkheden om van een nauwere samenwerking te profiteren. “Techniek is volgend aan de veranderingen in de processen van een organisatie. De Veranderstrategie Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming is in juli gelanceerd. Door deze plannen moeten gezinnen eenduidiger, beter en sneller worden geholpen. Dit zal ook gevolgen hebben voor de digitale strategie, al kan ik nog niet precies zeggen hoe die eruit gaat zien.

Veiligheid eerst

Als het gaat om het delen van kennis, is AI niet meer weg te denken. Danielsen denkt dat veel medewerkers op de een of andere manier gebruikmaken van AI. “Bijvoorbeeld door vragen te stellen aan ChatGPT. Of door hulp te vragen bij het opstellen van een verslag. Het is echter van groot belang dat AI niet aan de haal gaat met de gegevens die jij deelt.”

Tegelijkertijd ziet Danielsen veel kansen in de toepassing van AI. “We onderzoeken nu bijvoorbeeld hoe medewerkers binnen een beveiligde omgeving van een AI-platform gebruik kunnen maken van AI-toepassingen. Een afgesloten en veilige omgeving. Want je wilt niet dat een andere instelling gegevens ziet van jouw cliënten. Maar misschien kunnen we in de toekomst wel iets met die gezamenlijke data doen, mét waarborging van de privacy van cliënten. Denk aan grote sets geanonimiseerde data waarop analyses worden uitgevoerd. Ik zie daar veel voordeel in als het gaat om beter geïnformeerde besluitvorming.”

Voor wie zich zorgen maakt om de toenemende aanwezigheid van AI: “Het zal nooit het gesprek vervangen”, zegt Danielsen. “Een goed gesprek voer je van mens tot mens. Maar AI kan wel helpen, bijvoorbeeld bij het stellen van de juiste vragen, of het bieden van nieuwe inzichten. Het is ondersteuning, geen vervanging.”

Vragen en ideeën welkom

Danielsen nodigt leden uit om contact op te nemen als ze vragen hebben over digitalisering, innovatie, ICT of veiligheid. “Wij hebben meer in huis dan mensen denken. Misschien kunnen we zelf helpen of leden met elkaar in contact brengen. Zo kunnen we als een soort loket fungeren en kennis en ervaringen binnen de sector beter benutten.” Dat is volgens haar extra belangrijk op het gebied van IT, omdat de verschillen tussen organisaties op dit gebied groot zijn. “De ene organisatie is heel ver, bij de andere staat het nog in de kinderschoenen. Als we elkaar kunnen helpen en versterken, hoeven organisaties zich minder druk te maken over techniek. Dan ontstaat er ruimte voor waar het uiteindelijk om draait: het goede gesprek en goede jeugdzorg.”

Nasia Danielsen
Functie: *manager ICT/IV*
Eerste baan: *softwareontwikkelaar/datamanager*
Krijgt energie van: *problemen oplossen en samenwerken*
Hobby’s: *koken, schaken, rolschaatsen*
mail: *nasia.danielsen@jeugdzorgnederland.nl*

Ervaringsdeskundige Elise van den Brink

‘Mijn masker had eerder afgekund’

Elise van den Brink (34) groeit op als kind van ouders met psychische problemen en een verslaving. Pas tijdens haar studie SPH realiseert ze zich hoe zorgelijk haar situatie eigenlijk was. Inmiddels probeert ze als ervaringsdeskundige de persoon te zijn die zij zelf als kind heeft gemist. “Het had mooi geweest als iemand het gesprek was begonnen.”

Als ervaringsdeskundige bij Ixta Noa, ‘een laagdrempelige organisatie voor mensen die te maken hebben (gehad) met psychische of sociale kwetsbaarheid’, werkt Van den Brink veel met kinderen en jongeren. Daarnaast is ze via het Bovenregionaal Expertisenetwerk Gelderland (BOEG) betrokken bij de inzet van ervaringsdeskundigheid binnen de jeugdhulp. Een belangrijke drijfveer is haar eigen jeugd: haar vader kampte met een alcoholverslaving en bij haar moeder werd een obsessief-compulsieve persoonlijkheidsstoornis vastgesteld.

“Als kind had ik niet door wat er bij ons aan de hand was”, zo vertelt ze. “Op een gegeven moment merkte ik wel dat het bij ons anders ging. Je signaleert dat je vader iedere avond wijn drinkt en dat je vaak in conflict bent met je moeder. Maar het had voor mij geen naam. Zo ging het gewoon bij ons thuis. Er is ook nooit iemand geweest die zei: dit is gek. Niet in mijn omgeving en ook niet op school.” Pas als Van den Brink gaat studeren en leert over psychische stoornissen, vallen de puzzelstukjes in elkaar. “Toen dacht ik ineens: ah, bij ons is het goed fout.”

Redderssyndroom

Ze leert als kind vooral om door te gaan. “Ik ging in een overlevingsmodus en had een masker op. Ik fietste overal best goed doorheen, maar vertelde nooit wat er thuis gebeurde.” Als zij het huis uitgaat en meer leert over haar situatie, ontwikkelt ze een redderssyndroom: “Niemand deed iets, dus ik probeerde zelf te regelen dat er goede hulp kwam voor mijn ouders en mijn broer en zus die nog thuis woonden. Maar als mensen zelf geen hulp willen, is dat ontzettend lastig. Ik liep tegen veel muren aan, dat was frustrerend.”

> ‘Struikelend voorwaarts. Mogen we dat? Wat mij betreft wel’

De gebeurtenissen laten hun sporen na. Van den Brink herinnert zich hoe ze als kind haar vader dronken van het toilet haalde en letterlijk in gevecht raakte met haar moeder. Tijdens therapie wordt bij haar complex trauma vastgesteld. “Eerst dacht ik: gaat dit over mij? Ik kon me dat helemaal niet voorstellen. Mijn therapeut legde heel goed uit wat trauma is en wat het met je kan doen. Dat gaf ook een soort bevestiging: gezien alles wat ik heb meegemaakt, is het eigenlijk niet zo gek dat ik dit met me meedraag.”
Tegelijkertijd ontdekt ze dat haar jeugd haar ook eigenschappen heeft gebracht die ze in haar werk als (destijds)

Elise van den Brink

gezinscoach kan gebruiken. “Ik ben een doorzetter en sta sterk in het leven. Het heeft er ook voor gezorgd dat ik heel empathisch ben en goed kan aanvoelen wat iemand nodig heeft. Het heeft me dus ook op een positieve manier gevormd. Bovendien heeft het ook de richting van mijn huidige baan bepaald, want ik dacht: hoe kan ik de ellende die ik zelf heb meegemaakt inzetten om anderen te helpen?”

Experimenteren

Lange tijd is ze terughoudend met het inzetten van haar eigen ervaringsdeskundigheid. “Is het wel professioneel? Denkt iemand straks niet: het gaat toch om mij en niet om jou? Toch ben ik er als gezinscoach langzaamaan mee gaan experimenteren. Dat was bij een meisje van zestien. Ik zei: wat jij meemaakt, heb ik ook meegemaakt. Ze was eerst heel schuchter en wantrouwend, maar ik zag haar ontspannen. Vanaf dat moment vertelde ze me steeds meer. Daardoor konden we echt een hulpverleningsrelatie aangaan en mocht ik uiteindelijk ook dingen zeggen die misschien moeilijk waren om te horen. Ik mocht het benoemen, omdat ze voelde dat ik wist waarover ik praatte. Ik realiseerde me toen dat het me juist heel menselijk maakt. Het is me altijd bijgebleven.”

‘Toen dacht ik ineens: ah, bij ons is het goed fout’

Meer en meer ontdekt ze hoe belangrijk het is om eerst aansluiting te zoeken, en dan pas te gaan praten over oplossingen en doelstellingen. “Dat kost alleen heel veel tijd, en die heb je niet als je in zo’n traject zit. Daar kwam ik steeds meer achter. Ik ben dan ook heel blij dat ik een folder tegenkwam over ervaringsdeskundigheid. Dat ben ik gaan onderzoeken en ik stuitte op een vacature bij Ixta Noa. Er kwamen voor mij echt twee werelden samen: mijn ervaring als gezinscoach en mijn eigen ervaringen die ik als bagage kan meenemen in het werk.”

Stem versterken

Inmiddels werkt Van den Brink volledig als ervaringsdeskundige en probeert ze de stem van jongeren en ouders te versterken. Ze ziet zichzelf daarbij vooral als bruggenbouwer. “Welke taal spreek je eigenlijk en hoe sluit je aan? Hoe blijven hulpverlening en jeugdigen in verbinding en hoe blijven ze elkaar vinden? Ik wil dat beide

‘Het blijkt heel moeilijk om ervaringsdeskundigheid echt te borgen’

kanten naar elkaar luisteren en dat er gelijkwaardigheid ontstaat. Dat een hulpverlener en een jeugdige naast elkaar staan en zien hoeveel ze elkaar kunnen brengen.”

In haar werk heeft Van den Brink vaak een kritische blik, maar wil ze vooral constructief zijn. “Natuurlijk zijn er dingen die anders kunnen, maar ik ga ook altijd uit van de goede bedoelingen bij de hulpverlening. Ik denk alleen dat we soms niet weten hóé we het moeten doen. En als we dat wel weten, moeten we het vervolgens ook echt gaan doen. Dan wordt het spannend en lopen we tegen bureaucratie, geld en andere problemen aan.”

Ook de inzet van ervaringsdeskundigheid blijft volgens haar te vaak in goede bedoelingen steken. “We praten heel veel over hoe het anders moet, maar als puntje bij paaltje komt, blijkt het heel moeilijk om ervaringsdeskundigheid echt te borgen. We hebben ook wel te maken met een stigma: dat we alleen maar kritisch zouden zijn en overal tegenaan schoppen. Dan heb je niet de juiste persoon gevonden, denk ik dan. Daarnaast is er ook altijd de vraag hoe we onze kwaliteit borgen. Ik ben bijvoorbeeld SKJ-geregistreerd, maar om die als ervaringsdeskundige te behouden is een drama. Kortom: we praten veel, maar we moeten het ook doen. Daar wil ik me hard voor blijven maken.”

Vertrouwen

Tijdens een regiobijeenkomst over de visie Versterk en Beperk van Jeugdzorg Nederland dacht Van den Brink mee over de toekomst. Wat haar aanspreekt in de visie, is het vertrouwen in wat jeugdigen en gezinnen zelf kunnen. “Dat we meer kijken naar eigen regie. En dat we verdragen dat er niet overal een quick fix voor is. Soms zijn dingen ingewikkeld en is er niet direct een oplossing. Juist dan moeten we elkaar vasthouden en niet loslaten.”

Struikelend voorwaarts

Dat vraagt volgens haar om vertrouwen op alle niveaus. Tussen jeugdigen, ouders en professionals, maar ook tussen organisaties binnen de jeugdzorg.
“Heb vertrouwen in degene met wie je werkt en degene om wie het gaat. Communiceer open en transparant. Durf kwetsbaar te zijn en ga het vooral doen. Dat gun ik de jeugdzorg. En gezinnen gun ik dat iedere jeugdige gezien wordt zoals die is. Niet alleen de diagnose dus, maar ook de persoon erachter. En bovenal: dat er iemand onvoorwaardelijk naast een jeugdige staat en meeloopt in het hele proces. We laten niet los, ook als we het even niet weten. Dan kijken we samen wat er wél kan. Iemand omschreef dat eens als ‘struikelend voorwaarts’. Mogen we dat? Wat mij betreft wel.”

Masker

Tot slot: had een ervaringsdeskundige voor haarzelf een verschil kunnen maken? Van den Brink: “Achteraf had ik behoefte gehad aan iemand die het gesprek was aangegaan. Met mij, maar ook met mijn ouders, over hun verantwoordelijkheid voor hun kinderen. Mijn ouders waren geen praters en het had mooi geweest als iemand het gesprek was begonnen. Dan had mijn masker eerder afgekund.”

[advertentie]

ONYX
CYBERSECURITY

NIS2, CYBERBEVEILIGINGSWET & NEN7510

Bestuurstraining voor de Jeugdzorg

Uw rol. Uw verantwoordelijkheid. Uw regie.

Na deze training:

- Inzicht in uw NIS2-verplichtingen
- Effectief toezicht zonder technische diepgang
- Grip op digitale risico's in bestuurlijke context
- Cybersecurity als vast onderdeel van governance
- De juiste vragen aan IT, CISO en leveranciers
- Bestuurlijke kennis van de NEN7510

SPECIAAL VOOR DE JEUGDZORG

Sluit naadloos aan op de NEN7510, het normenkader voor informatiebeveiliging in de zorg.
Training door ervaren CISO's uit de jeugdzorgpraktijk.

PRAKTISCHE INFORMATIE

- Duur: ½ dag
- Klassikaal of incompany
- Inclusief certificaat

CONTACT

- +31 33-208 2800
- sales@onyx-cybersecurity.com
- www.onyx-cybersecurity.com

Zorg voor de jeugd.
Wij zorgen voor de contracten.

Hét contractmanagementsysteem dat speciaal is gebouwd voor de dynamiek van de jeugdzorg.

Als jeugdzorgorganisatie wilt u dat de aandacht naar het kind gaat. Maar complexe contracten, contractstandaarden, SKJ-eisen en de naderende Wtta-wetgeving nemen kostbare tijd in beslag.

Met Vync krijgt u de regie volledig terug. Ons slimme contractmanagementsysteem is specifiek ingericht op de complexe compliance en flexibele inhuur binnen de jeugdzorg. **Zo bent u altijd audit-proof en mist u nooit meer een deadline.**

100% Jeugdzorg-proof

Volledig afgestemd op gemeentelijke productcodes en tarieven.

Wtta & Compliance Ready

Automatische signalering op geldige VOG's en SKJ-registraties van uw (flex)personeel.

Geen grip verliezen

Proactieve meldingen vóórdat contracten verlopen of budgetplafonds worden bereikt.

VYNC
alles in sync

Plan een demo via vync.nl

Klaar voor rust in uw administratie?
Ontdek waarom Vync de keuze is van jeugdzorgorganisaties

[advertentie]

arQive

Video-hometraining ondersteunt gezinnen bij het inzichtelijk maken van onderling gedrag en interactie.

arQive helpt je om deze en andere observaties veilig op te nemen, te bewerken, op te slaan en (indien gewenst) te koppelen aan het elektronisch cliëntdossier.

www.arqive.nl

Digitale media, onze zorg

arQive maakt het makkelijk en vertrouwd.